

Globalizace a její důsledky

Globalizace kultury

Globální kultura

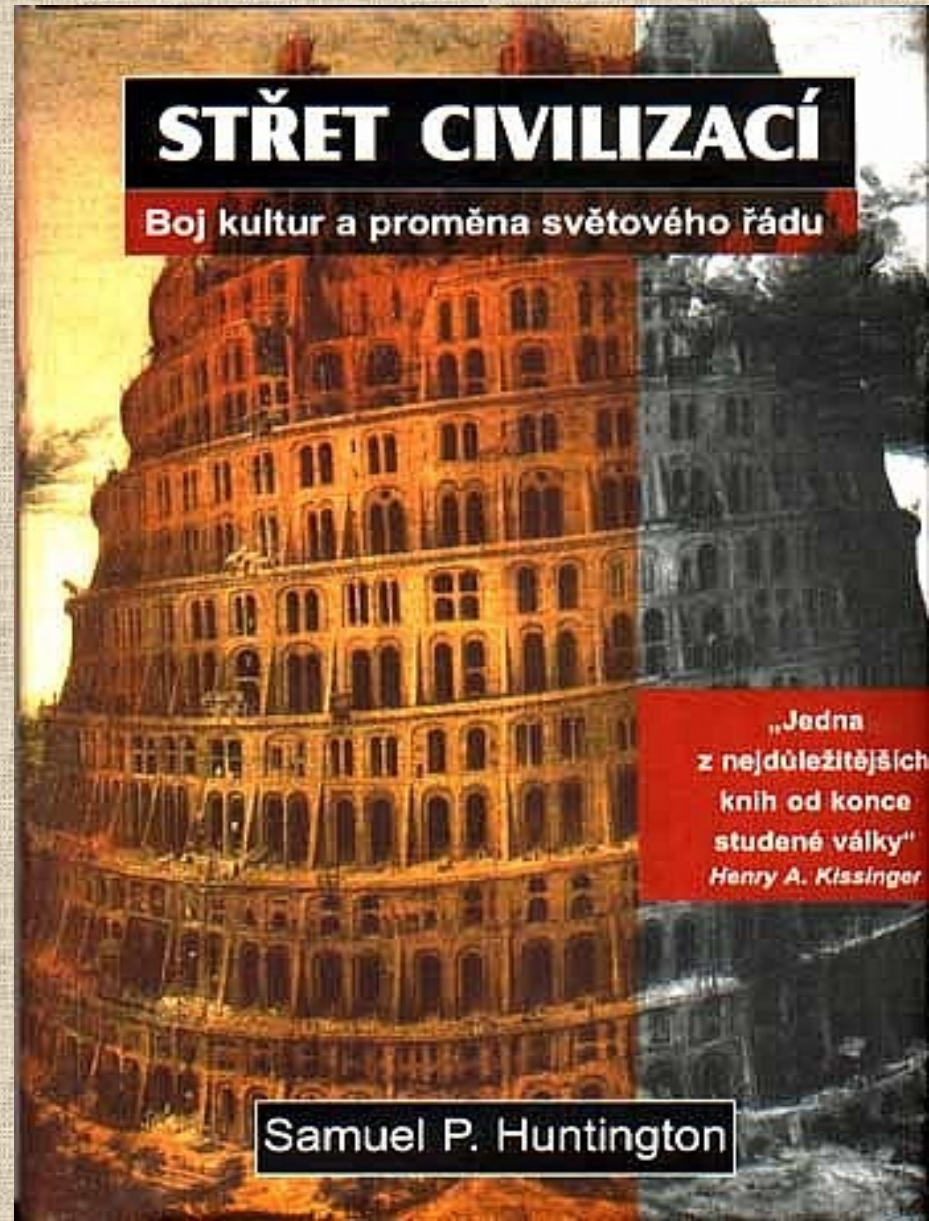
- **Střet kultur:**
 - Střetávání různých kultur není pouze rysem současného světa, ale probíhalo samozřejmě již v dřívějších dobách
 - S tezí, že v současné době dochází k zásadnímu civilizačnímu střetu (nejenom v kultuře, ale obecně) došel již v 90. letech S. Huntington ve svém díle **Střet civilizací**
 - Kulturní střetávání se ale vždy neneslo v podobném duchu jako nyní, jelikož střet dvou kultur měl v historii zpravidla charakter konfrontace, které mohlo vést ke dvěma různým formám vyústění:
 - Totální likvidace slabší kultury (severoameričtí indiáni)
 - Silnějším kulturní ovlivnění až pohlcení kultury dobyvatelské kulturou (sumerové, mongolové, atd.)

Globální kultura

- Konfrontační charakter mělo setkávání kultur zejména tehdy, pokud silnější z nich měla

univerzalistické tendence:

- Víru, že jejich kulturní zvyklosti a způsob interpretace světa je jediný správný.
- Takové tendence měla zejména civilizace křesťanská a islámská a proto křesťanské i islámské dobývání světa mělo proto stejné projevy i důsledky: snahu o vytvoření jakési nadnárodní kultury, ve které byly domorodé tradice nahlíženy jako podezřelé či zaostalé

Globální kultura

- K zajímavému prolínání docházelo v regionech, kde vedle sebe existovalo více srovnatelně silných a vyspělých kultur, jako např. ve východním Středomoří po rozpadu Alexandrový říše a v období Římského impéria:
 - Dominantní kulturou zde byla helénská civilizace, která sice byla přesvědčena o své univerzální správnosti a civilizačním poslání
 - Na druhé straně dokázala být i relativně tolerantní: důležitější, než šíření idejí bylo pro ní odstraňování překážek pro obchod
 - V rámci helénské Východu tak docházelo k pozoruhodným kulturním symbiózám, když v každém městě bylo možné najít stejné instituce: tak jako dnes najdeme kdekoliv na světě McDonalds' nebo kino, mohl Řek kdekoliv na východě zajít do divadla či na stadion

Globální kultura

- K jedinému většímu zaskřípání v tomto obraze propojeného světa došlo při střetu „globalizující“ antické civilizace s „univerzalistickou“ židovskou civilizací: pro Židy byly stadiony, theatrony či Diovy sochy urážkou víře a jejich soužití s helénismem mělo charakter neustálých konfrontací, atentátů, teroristických útoků či otevřených válek, které nakonec završila fatální porážka v roce 135 po Kr.
- Vyloučení Židů z globalizovaného světa starověku ale neznamenal konec problémů: za hranicemi Říma, za lines Romanus zůstaly barbarské kmeny, které na jedné straně nebyly ochotny vzdát se své svobody (a zůstali tak vně globální kulturu, na rozdíl od poražených Galů, kteří se velice brzy stali plně romanizovanými), na straně druhé s obdivem a závistí pozorovali životní úroveň na druhé straně
- Když v roce 405 překročily germánské kmeny Rýn a napadly Itálii, nevedla je k tomu nenávisť proti Římu, ale především hlad a zoufalství. Přílivové vlny těch, kteří putovali do říše blahobytu, nakonec nebyl Řím schopen zvládnout - první, alespoň částečně globální civilizace se rozpadla

Globální kultura

Helénská a římská kultura představovaly jeden z typů první globálně rozšířené kultury

Globální kultura

- **Co je to globální kultura?:**
 - V posledních desetiletích jsme svědky procesu, kdy nejsilnější kulturní okruh (Euroatlantický, či též Euro – Americký) se prosazuje jako dominantní kultura i v dalších zemích světa, než-li v tomto okruhu
 - Globalizace kultury se projevuje **akulturací** (tzn. průnikem kultur):
 - Do tradičních kultur vstupují kulturní prvky euro – americké
 - Prezentací euro – americké kultury dochází k potlačování kulturní rozmanitosti a k narušení sociálních vztahů v tradičních společenstvích
 - Nejde však jenom o vytěsňování jedné kultury druhou, ale tento proces může fungovat i obráceně
 - Důsledkem globální kultury tak je, že původní vysoká kulturní diversita bude v blízké budoucnosti nahrazena jedinou, univerzální globální kulturou

Globální kultura

Globální kultura

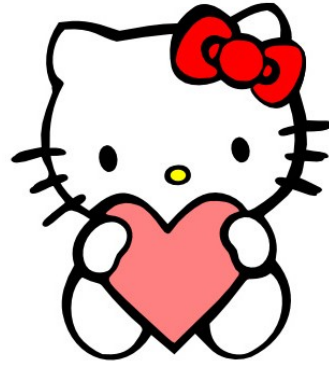
- Průvodním jevem kulturní globalizace je to, že ekonomická integrace zemí i regionů akceleruje uvolnění trhu a způsobuje příliv nového zboží, jehož spotřeba je posilována agresivní reklamou. Zároveň jsou otřeseny národní a lokální hranice bránící sociální standardy
- Průzkum trhu identifikuje globální elity a globální střední třídy, sdílející stejný spotřební styl. Přicházejí s termínem tzv: **Global teens** :
 - Asi 270 miliónů 15-18 letých ve 40 zemích obývá tzv. "**global space**", svět jediné pop kultury, sledující na youtube stejná videa a hudbu a poskytující ohromný trh pro designery tenisek, triček a džín
- Spotřební úroveň mnohých vzroste - mnozí ale budou postaveni mimo kvůli nedostatečným příjmům
- Globalizace kultury tak prohlubuje absolutní rozdíly mezi bohatými a chudými

Globální kultura

- Celkem můžeme rozlišit několik pozitiv i negativ, jež přináší globální kultura:
- **Pozitivní vlivy:**
 - snadnější přístup k umění z celého světa
 - časoprostorová komprese, cestování, přenos dat se zrychluje, nová média
 - rozvoj médií uchovává kulturní hodnoty, které by jinak byly nepřístupné
 - umožňuje umělcům se lépe vyjadřovat
 - vede k uvědomění si vlastní kultury
- **Negativní vlivy:**
 - stírání národní kultury
 - standardizace produktu (pokud se produkt proslaví celosvětově, vydávají se pak dál stejné či podobné produkty)
 - destrukce vztahů kultur k jejich přírodnímu prostředí
 - zvyšuje se nezaměstnanost

Globální kultura

Atributy globální kultury

Globální kultura

- **Svět globální kultury:**

- Významným rysem globální kultury stvořené kulturou Euroatlantickou se stala **kulturní uniformizace světa:**

- Globalizace je nesena technologiemi, které vytvořila západní civilizace, a proto také jsou to ostatní kultury, které jsou vystaveny tlaku, se kterým se srovnávají různými způsoby
- Různé části země se staví k vítězíci globální kultuře odlišně:
 - U kultur jihovýchodní Asie převažuje pragmatický přístup, přebírající západní technologie a dosazující je do svých schémat (např. Čína se snaží přetvořit Internet na celočínský Intranet, který by jí mohl sloužit jako nástroj udržování moci)
 - Nejsilnější odpor západní civilizaci klade univerzalistický islám, chápající nejsilnější zemi Západu – ztělesňující i globální aspekt globalizované kultury, tedy Ameriku, jako ďábla – pokušitele, snažícího se zničit tradiční řád světa, jenž je islámem prosazován

Globální kultura

- Pasívnější kultury jsou naopak Západem postupně vytlačovány. Jeden příklad tohoto společenského rozpadu, který přineslo otevření severoindického státu Ladakh turistice, popisuje Helena Norberg-Hodge v knize Dávné budoucnosti:
 - Buddhističtí vesničané byli po příjezdu množství západních turistů konfrontováni se svou chudobou a jejich kultura se jim začala náhle jevit jako špatná a nevyspělá
 - Mladí odjeli do měst a přestali respektovat zaběhané zvyklosti a region ještě hlouběji propadnul do své chudoby
- Informační technologie na druhé straně pomáhají něco z místních kultur zachránit:
 - Díky distančnímu online vzdělávání tak mohou ze svých domovů studovat inuité v quebeckém Nunkjaviku
 - Před rozšířením Internetu bylo nutné posílat děti převážně původních obyvatel Ameriky na studium do větších kanadských měst, odkud se jich zpátky do pustiny vracela jen malá část
 - Díky Internetu se nyní objevila možnost samostatného pomaturitního studia. Online univerzity existují i v nejchudších regionech - např. ve Svazijsku

Globální kultura

- Dalším charakteristickým rysem globální kultury se stal **postmoderní životní styl**:
 - Původní modernu charakterizoval univerzalizmus, tedy přesvědčení o existenci ideologie, dávající klíč k posuzování každého lidského chování, globalizovaná civilizace je oproti tomu spíše postmoderní
 - Univerzalizmus Západu, odrážející se v jeho přesvědčení o nutnosti celosvětového dodržování lidských práv, je konfrontován s ekonomickým i politickým pragmatismem a „univerzalizmy“ jiných civilizací
 - Ideologický základ Západu, stojící od středověku na určité rozštěpenosti mezi křesťanskou a vědeckou interpretací světa, je konfrontován s jinými názorovými směry. Tváří postmoderny je proto jednak větší tolerance vůči jinému, současně ale i určitá mělkost, povrchní přejímání motivů z různých časů a civilizací, které se mísí do neuchopitelné směsi duchovna, nazývané New Age
 - Místo vyprázdněné ideologie přebírá konzumerismus, emblémovou postavou postmoderny není bojovník za lepší svět, ale podnikatel, nikoliv poutník do svaté země, ale turista či tulák bez cíle

Globální kultura

- Další rys globální kultury je **sociální polarizace**:
 - Informační technologie ruší prostorová omezení umožňují zaměstnávat a vytvářet pobočky svých firem v globálním měřítku. Internet je tak klíčový pro mnohé Indý, kteří díky dobré znalosti angličtiny pracují jako poradci pro zákazníky v amerických online firmách, aniž by kvůli tomu museli opouštět svůj domov
 - Internetu využívá dnes zhruba půl miliardy uživatelů, tj. cca 8 procent lidstva, zatímco ostatní řeší důležitější otázky, než je přenosová rychlost - kde sehnat jídlo, pití, zaměstnání, případně kudy vede cesta přes novodobé lines romanum
 - I přes rozvoj komunikačních technologií se tak ukazuje, že blahobyt a pracovní příležitosti, které nová doba přináší, nejsou rozsévány rovnoměrně
 - Nová místa se mnohem snáze vytváří ve vyspělých oblastech s fungující infrastrukturou, než v chudých s méně vzdělanými obyvateli. Místa v nově prosperujících informačních odvětvích není možné nabídnout dlouhodobě nezaměstnaným a nekvalifikovaným dělníkům z těžkého průmyslu nebo bývalým zemědělcům
 - Zdá se tedy, že z globalizace nejvíce profitují právě ti nejbohatší. Díky informačním technologiím možná opravdu zbohatne a více lidí, než dříve - zejména ti, kteří žijí v oblastech s rozumným stupněm zabezpečení informační infrastruktury a vzdělání. Ti co prohrají, budou ti nejchudší

Globální kultura

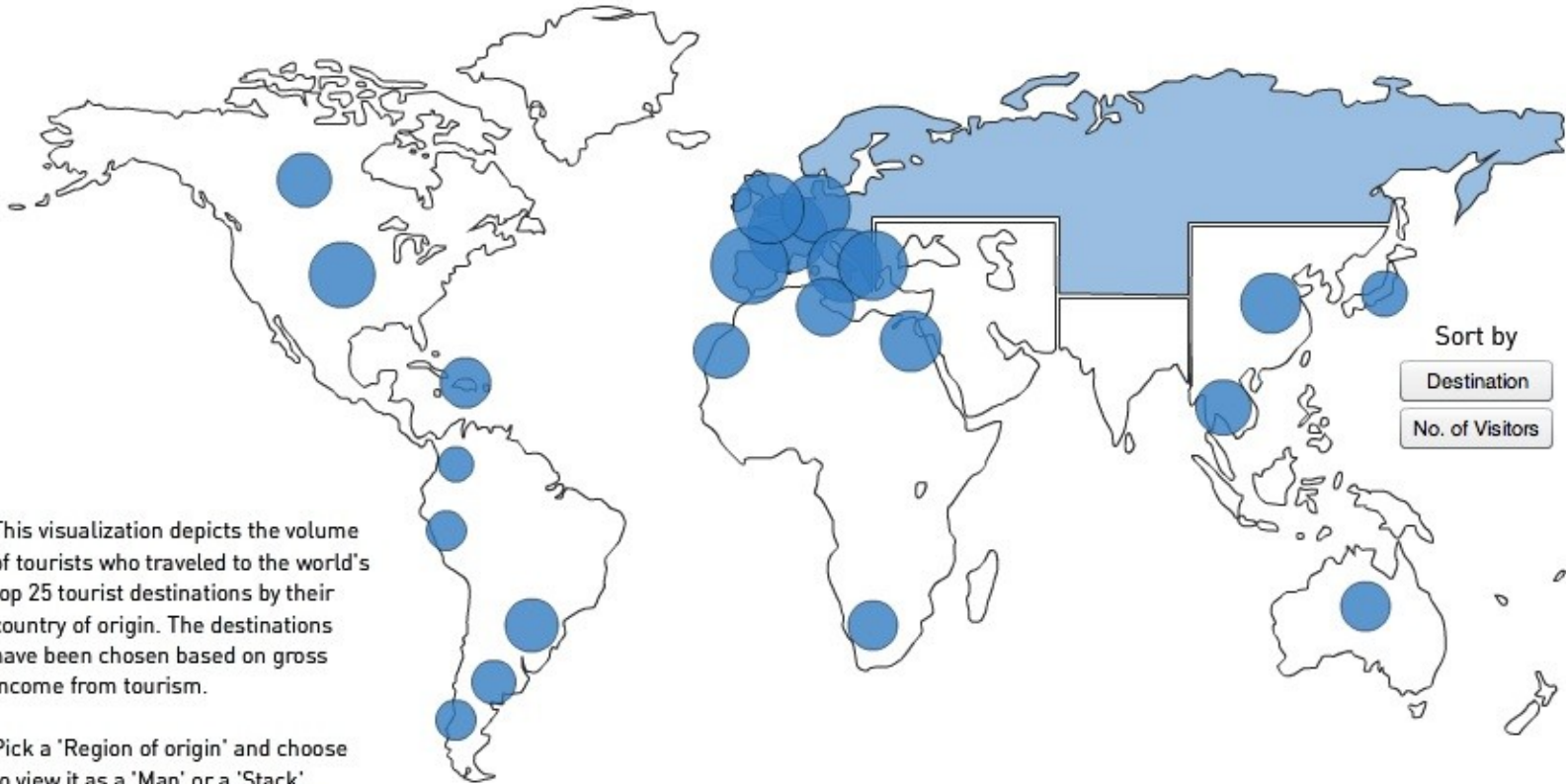
- **Zygmunt Bauman** popisuje polarizaci našeho světa na srovnání turistů a tuláků:
 - Turisté jsou příslušníky globálních elit - podnikatelských, akademických, politických. Cestují z místa na místa, sbírají zážitky a všude jsou vítáni
 - Tuláci jsou opovrhovaní vydědění - lidé na okraji společnosti či prostě chudí, žijící ve větší části světa. Putují bez cíle a snaží se najít místo pro lepší život: jsou ale stále vyháněni a vraceni zpátky.
 - Tuláci sledují s obdivem životní styl turistů, turisté sledují s obavou tuláky - jejich existence je pro ně odstrašujícím důvodem, proč přes všechna rizika turistiky (rychlost změn, určitá stereotypnost nových zážitků) pokračovat dál v nastartovaném životním stylu
- Problémem globalizovaného světa je schizma mezi pocitem nutnosti usilovat o řešení problému chudoby a dalších globálních problémů lidstva a současně neochota elit vzdát se standardu své turistické třídy. Paradoxem globalizovaného světa je jeho pologlobalizace, či „glokalizace“

Globální kultura

Global Tourists by Regions of Origin

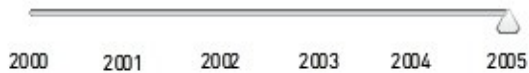
Region of Origin

Travellers from Europe in 2005 sorted alphabetically: South Africa 1,328,521 visitors

This visualization depicts the volume of tourists who traveled to the world's top 25 tourist destinations by their country of origin. The destinations have been chosen based on gross income from tourism.

Pick a 'Region of origin' and choose to view it as a 'Map' or a 'Stack'. Stacks can be sorted by 'Destination' or by 'No. of Visitors'.

Globální kultura

- S globální kulturou souvisí i **pokles moci národních států:**
 - V globalizované ekonomice ztrácejí státy stále větší část své moci ovlivňovat životy svých obyvatel
 - Státy ale ztrácejí i možnost ovlivňovat kulturní politiku své země, vstupem do sítě mezinárodních smluv i politiku sociální, ekologickou, atd.
 - Skutečná moc se přesouvá na dva typy subjektů: nadnárodní firmy a občanská sdružení:
- **Nadnárodní firmy:**
 - Významná je jejich nezávislost na prostoru: zatímco dříve se firmy cítily vždy v určitém spojení s místní komunitou, tato vazba je nyní narušena
 - Přestože místní pobočky zaměstnávají místní obyvatele a snaží se ve vyspělých zemích vyjít se svými sousedy v dobrém, řídí se jednání nadnárodních společností především ekonomickými zájmy, které je vede často k silně neekologickému jednání
 - Na druhé straně, některé společnosti se cíleně zasazují i o řešení globálních problémů: zejména pojišťovací průmysl, který se cítí být ohrožen klimatickými změnami

Globální kultura

- **Občanská sdružení:**

- Díky Internetu mohou organizovat své akce a šířit ideje v globálním měřítku: demonstrace proti globalizaci by nebyly možné nebyť globálních informačních technologií, používaných globálně aktivními občanskými sdruženími ...
- Občanská sdružení také fungují jako určitá protiváha nadnárodním společnostem, proti kterým často organizují spotřebitelské bojkoty (oblíbeným terčem je např. firma Shell). Nutí tím společnosti, aby alespoň usilovaly o ekologickou image, přestože mnohdy se jedná spíše o zelený nátěr
- Díky Internetu mohou občanská sdružení získat významnou část moci, kterou v národních státech drží politické strany
- Instituty, jako je právo na informace, zpřístupňování informačních systémů státní správy, zapojování veřejnosti do rozhodování či referendum, získají díky Internetu nové dimenze: budou samozřejmější, častější, levnější, efektivnější
- Politiku vyspělých zemí globalizovaného světa bude určovat střet mezi globálními občanskými sdruženími a nadnárodními společnostmi, ale také střet mezi lokálními iniciativami a reprezentanty státní moc

Globální kultura

- **Spotřební životní styl** se stal dalším rysem globální kultury:
 - Prostor universalistických ideologií převzaly ve vyspělých státech hedonismus, životní styl orientovaný na dosahování rozkoše, které lze podle novodobého pojetí dosáhnout zejména spotřebou
 - Konfrontace s „mezemi růstu“ naší civilizace a globálními problémy se současně lidstvo snaží dosáhnout trvalé udržitelnosti, která ve svém důsledku obnáší i určité přehodnocení vzorců výroby a spotřeby
 - Protože ale z kola ekonomického rozvoje nelze vyskočit strategií nulového růstu, navrženou v roce 1972 autory první zprávy Římského klubu, dostává se tím společnost do bludného kola
 - Jako řešení tohoto problému může být omezení spotřeby a uchování stálého růstu prostřednictvím dematerializace, tj. přesunu významnějšího podílu ekonomických aktivit do informační sféry, jejíž přímé environmentální dopady na reálný svět jsou minimální

Globální kultura

- Namísto omezení spotřeby ale v 90. letech došlo k opačnému jevu: k nejvyšší míře individuální spotřeby docházelo právě v informačně nejvyspělejších zemích
- Příkladem tohoto vývoje je spotřeba papíru:
 - Přestože se odhaduje pokles v oblasti užití papíru pro noviny, referenční příručky, encyklopedie, atd., je tento pokles převažován nárůstem spotřeby kancelářského papíru, užívaného pro individuální tisk
 - Největšími spotřebiteli papíru jsou tak USA, následovány evropskými zeměmi a nezdá se, že by se tento trend měl zastavit - alespoň do té doby, nebudou-li důsledněji uplatněny ekonomické nástroje a do ceny papíru nebudou promítnuty jeho dopady na životní prostředí

Globální kultura

- V souvislosti s globální kulturou lze také pozorovat jisté **unikání reality**:
 - Tak jako hedonismus, ožívá ve vyspělé části globalizovaného světa i snaha hledat si své štěstí v oplocené zahradě daleko od problémů reality, které volají po spoluúčasti na řešení
 - Jedním z projevů i příčin tohoto stavu je současná zahlcenost informacemi - Al Gore pro tento jev razí termín exformace
 - Dostupnost informací provázená nebývalou snadností individuálního publikování má svoji odvrácenou tvář v poklesu víry v informace. Flagrantně tento fakt vyjádřil slovem i činy americký terorista **Unabomber**:
 - „Hromadné sdělovací prostředky jsou nejčastěji pod kontrolou velkých organizací, integrovaných do systému. Každý, kdo má trochu peněz, může cokoli vydat, nebo šířit prostřednictvím Internetu či jinak, ale to, co chtěl říct bude zaplaveno obrovským množstvím informací, zveřejňovaných v médiích, takže jeho činnost nebude mít prakticky žádný efekt. Působit na společnost slovy je proto pro většinu lidí a malých organizací nemožné. Například já. Kdybych se nikdy nedopouštěl násilí a předložil tuto svoji práci vydavateli, pravděpodobně by nevyšla. I kdyby vyšla, pravděpodobně by si nenašla mnoho čtenářů, protože je mnohem zábavnější sledovat zábavný program v médiích, nežli číst střízlivou esej. Dokonce i kdyby moji práci četlo hodně lidí, většina z nich by brzy zapomenula, co četla, protože jejich mysl je zaplavována hromadou informací, které jim předvádějí média. Pokud chci předat svoji zprávu veřejnosti s nadějí na alespoň minimální vliv, musím vraždit lidi.“

Globální kultura

- Za další, jak upozorňuje Jean Baudrillard, v přemíře informací je obtížné pro většinu lidí rozpoznat, co je pravda a co ne. Stáváme se diváky hry, kdy slova namísto poukazování k pravdě vytvářejí složité systémy znaků, které se spolu nekontrolovaně kříží, mísíce dohromady reality se simulací
- To, co se zdálo být specifikem totalitních režimů, totiž vytváření newspeaku, jazyka, ve kterém znaky ztrácejí svoji vazbu k realitě, se ukázalo být i rysem svobodné informační společnosti
- Havlův zelinář, vyvěšující si nad svůj krámkem heslo „Proletáři všech zemí spojte se“, se v něčem podstatném shoduje se spořádaným postmoderním občanem, spokojeně večeřícím při zprávách o válce v Bosně: oba upřednostňují život v jisté formě simulované reality, pro oba ztrácí znaky svůj význam a stávají se hrou, v životě obou vytlačila nezávazná forma „řečí“ původní smysl komunikace: hledání pravdy
- V krajních případech může rezignace na aktivní angažování se ve světě mít charakter úniku z reality - například do lákavého prostředí cyberspace, s jeho svébytnou kyberkulturou, virtuálními společenstvími či online známými z chatu, či fb. Centrum pro online závislost odhaduje, že závislost na Internetu, projevující se stejně, jako jakákoliv jiná forma závislosti, hrozí zhruba 10 procentům pravidelných uživatelů Internetu

Globální kultura

